

Program szkolenia
kadry akademickiej UKSW

**PROJEKTOWANIE UNIWERSALNE
W OBSZARZE TRANSPORTU I MOBILNOŚCI
OSÓB O SZCZEGÓLNYCH POTRZEBACH**

Informacje organizacyjne:

Czas: 3 dni (24 h/ 3x3dni x 8h dydak.)

Cel główny:

- przygotowanie uczestników do prowadzenia programów nauczania dla studentów I i II stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich w zakresie projektowania uniwersalnego w obszarze transportu i mobilności osób o szczególnych potrzebach

Cele szczegółowe:

- zapoznanie uczestników w założeniami projektowania uniwersalnego z ukierunkowaniem na transport i mobilność osób o szczególnych potrzebach;
- zapoznanie uczestników w podstawowymi definicjami, charakterystyką i potrzebami osób o specjalnych potrzebach uczestniczących w ruchu drogowym;
- zapoznanie uczestników z metodologią prowadzenia szkoleń metodami aktywnymi;
- przygotowanie uczestników do praktycznego wykorzystania wiedzy z zakresu szkolenia.

Metody szkoleniowe:

- mini-wykłady
- praca w grupach
- praca indywidualna
- burza mózgów
- dyskusje

Materiały szkoleniowe:

- materiały szkoleniowe są zawarte w opracowanej przez zespoły ITS, UKSW, WAT „bazie wiedzy” pt. Projektowanie uniwersalne w kontekście mobilności i dostępności transportu osobistego osób o szczególnych potrzebach (część 1-4).

Uwagi do prowadzenia:

- Przy niektórych ćwiczeniach podano przedziały czasowe. W zależności od dynamiki grupy te same ćwiczenia/ aktywności mogą trwać różną ilość czasu. Przy szkoleniu metodami aktywnymi ważna jest elastyczność.

Dzień 1

Cele:

- zapoznanie uczestników w celami projektu
- zapoznanie uczestników z programem szkolenia
- wzajemne zapoznanie się i integracja
- ustalenie zasad współpracy na szkoleniu i zawarcie kontraktu
- wprowadzenie w tematykę osób o specjalnych potrzebach edukacyjnych
- poznanie definicji wykluczenia i włączenia społecznego
- zapoznanie się z wykluczaniem i włączaniem społecznym w zakresie transportu i mobilności
- uzyskanie wiedzy nt. zjawisk, tj. stereotypy, uprzedzenia i dyskryminacja

Część 1: 2x45 min

Pomoce dydaktyczne:

- etykiety na imiona
- mazaki
- blok do flipchartu
- karty dialogowe lub karty DIXIT

	Przebieg zajęć	Czas 1,5 h	Pomoce dydaktyczne
1	<p>Ćwiczenie 1: Przedstawienie się</p> <p>Praca na forum: Przedstaw się uczestnikom szkolenia. Zaproś uczestników do przedstawienia się po kolei wg. formuły:</p> <p>Wersja 1 (dla grupy, która się nie zna) Imię Nastrój, z jakim zaczynam Jak się tutaj znalazłem? Kim jestem? Jakie są moje mocne strony? Na koniec rozdaj uczestnikom etykiety na imiona.</p> <p>Wersja 2 (dla grupy, która się zna) Rozłóż na środku karty z gry DIXIT i poproś, aby każdy wybrał na zasadzie skojarzeń kartę, za pomocą której opowie za chwilę coś o sobie. Zaproś pierwszą osobę do podania swojego imienia (dla prowadzącego), pokazania wybranej przez siebie karty i przedstawienia się grupie. Na koniec rozdaj uczestnikom etykiety na imiona.</p> <p>Uwagi: przed rozpoczęciem szkolenia przygotuj salę. Poproś, aby stoły były ustawione w formie podkowy lub przygotuj krąg z krzesła a stoły ustaw pod ścianami.</p>	15-20 min	Etykiety na imiona Karty dialogowe lub karty DIXIT

CENTRUM WIEDZY O DOSTĘPNOŚCI DO TRANSPORTU I MOBILNOŚCI OSÓB O SZCZEGÓLNYCH POTRZEBACH (POWR.03.05.00-00-CW07/20)

2	<p>Ćwiczenie 2: Informacje o projekcie</p> <p>Praca na forum: Przedstaw grupie nazwę projektu: Centrum wiedzy o dostępności do transportu i mobilności osób o szczególnych potrzebach. Zaproś uczestników do skojarzeń na temat tego, jakie mogą być cele tego projektu, jak myślą, dlaczego zostali zaproszeni na to szkolenie, co tu się będzie działo itp. Możesz wykorzystać do tego menti lub zapisać na tablicy/flipcharcie wszystkie skojarzenia. W podsumowaniu przedstaw krótko cele i założenia projektu. Podkreśl inicjatywę, w której uczestniczą – przygotowanie do prowadzenia zajęć dla studentów. Zapoznaj uczestników z programem szkolenia (zagadnienia, czas szkolenia, przerwy).</p>	25 min	Flipchart
3	<p>Ćwiczenie 3: Oczekiwania</p> <p>Praca w grupach: Podziel uczestników na 3-4 grupy i zaproś ich do rozmowy nt. oczekiwań związanych ze szkoleniem – w ramach przedstawionego zakresu merytorycznego. Poproś, aby wymienili się doświadczeniami, jakie mają do tej pory w tematyce projektowania uniwersalnego, osób o specjalnych potrzebach, mobilności osób o specjalnych potrzebach itp. Oraz by na tej podstawie spisali na flipcharcie wszystko, czego by chcieli się dowiedzieć, nauczyć, uzupełnić by czuć się kompetentni w prowadzeniu zajęć dla studentów w omawianej tematyce. Na koniec zaproś liderów grup do przedstawienia spisanych oczekiwań. Umieść plakaty z oczekiwaniami w widocznym miejscu.</p> <p>Uwagi: możesz odwoływać się do spisanych oczekiwań w trakcie całego szkolenia, podkreślać momenty, w których realizujecie poszczególne oczekiwania.</p>	15 min	Flipchart Mazaki
4	<p>Ćwiczenie 4: Kontrakt</p> <p>Praca na forum: Powiedz uczestnikom, że w związku z aktywną formą zajęć (tj. zaproszenie ich do dzielenia się swoim doświadczeniem, rozwijaniem umiejętności, mówienia o sobie itp.) chciałbyś umówić się z nimi na zasady wzajemnej współpracy dotyczące bezpieczeństwa psychologicznego oraz komunikacji. Przedstaw i wytłumacz poszczególne zasady. Zapytaj się, czy jest jeszcze coś, co grupa chciałaby dodać od siebie. Na koniec każdego z uczestników zapytaj indywidualnie o zgodę na przestrzeganie wymienionych zasad.</p> <p>Uwagi: podstawowe zasady, które sprzyjają wzajemnej współpracy i bezpieczeństwu na szkoleniu to: Dyskrecja Mówienie pojedynczo Mówienie o sobie, od siebie (zamiast oceniania)</p>	5-10 min	

CENTRUM WIEDZY O DOSTĘPNOŚCI DO TRANSPORTU I MOBILNOŚCI OSÓB O SZCZEGÓLNYCH POTRZEBACH (POWR.03.05.00-00-CW07/20)

	Rzetelność osobista (każdy sam decyduje o tym, ile mówi, ale decydując się mówić mówi prawdę) Mówienie bezpośrednio do osoby, a nie o osobie		
	<p>Ćwiczenie 5: Wprowadzenie w temat Osoby o specjalnych potrzebach</p> <p>Praca indywidualna: Rozdaj uczestnikom kwestionariusze-quizy i poproś ich o zaznaczenie przy poszczególnych grupach osób, czy należą do kategorii osób o specjalnych potrzebach (Tak/Nie).</p> <p>Praca na forum: Przedstaw grupie prawidłowe odpowiedzi – wszystkie osoby wymienione w quizie należą do grupy osób o specjalnych potrzebach</p> <p>Mini wykład na forum: W ramach podsumowania przedstaw wybrane z bazy wiedzy statystyki osób o specjalnych potrzebach dla Polski (Europy).</p>	20-30 min	Quiz Baza wiedzy

Przerwa: 15 minut

Część 2: 2x45 min

Pomoce dydaktyczne:

- mazaki
- blok do flipchartu
- symulator odczuć starczych
- wózek inwalidzki
- okulary zniekształcające widzenie
- biała laska
- lalka – niemowlę
- wózek dziecięcy

	Przebieg zajęć	Czas 1,5 h	Pomoce dydaktyczne
1	<p>Ćwiczenie 1: Potrzeby osób o specjalnych potrzebach</p> <p>Przygotowanie: Wyznacz trasę z punktu A do punktu B (np. wokół budynku, z parteru na pierwsze piętro, z budynku Z do budynku X) lub określ cel/ zadanie do wykonania (np. skorzystanie z punktu xero, zjedzenie obiadu, załatwienie sprawy z dziekanacie).</p> <p>Przynieś do sali: Symulator odczuć starczych Wózek inwalidzki Okulary zniekształcające widzenie Lalkę – niemowlę, wózek dziecięcy Inne (w ramach możliwości)</p> <p>Na forum: Przedstaw grupie zadanie do wykonania (pokonanie trasy lub wykonanie określonego zadania) w ramach określonej roli (osoba starsza, osoba z dzieckiem, osoba słabowidząca, osoba niepełnosprawna ruchowo, inne). Zaproś ochotników, którzy chcieliby wcielić się w poszczególne role. Przygotuj ochotników do wykonania zadania. Pozostałych uczestników szkolenia podziel na grupy, które będą towarzyszyć wybranej osobie.</p> <p>Na forum (po wykonaniu zadania): Poproś osoby w rolach o podzielenie się swoimi odczuciami w trakcie wykonywania zadania. Jak się czują? Co było dla nich łatwe, co trudne? Co ich zaskoczyło? Itp.</p> <p>Praca w grupach: Poproś uczestników o wypisanie problemów, z jakimi mogą spotkać się osoby o specjalnych potrzebach z wybranych grup w codziennym życiu oraz jak może to wpłynąć na ich zdrowie (fizyczne, psychiczne i społeczne).</p>	45-60 min	<p>Symulator odczuć starczych Wózek inwalidzki Okulary zniekształcające widzenie Biała laska Lalka – niemowlę Wózek dziecięcy</p>

CENTRUM WIEDZY O DOSTĘPNOŚCI DO TRANSPORTU I MOBILNOŚCI OSÓB O SZCZEGÓLNYCH POTRZEBACH (POWR.03.05.00-00-CW07/20)

	<p>Na forum: Zaproś grupy do prezentacji swoich wniosków. W ramach podsumowania wyświetl uczestnikom film: Kulawy Adam w odwiedzinach u kolegi www.youtube.com/watch?v=G1m-t7qrETw</p>		
2	<p>Ćwiczenie 2: Wykluczenie i włączanie społeczne – definicja</p> <p>Mini wykład na forum: Przedstaw grupie mini wykład nt. wykluczenia i włączenia społecznego.</p> <p>Zagadnienia do wykładu: <i>Pojęcia wykluczenia i włączenia społecznego.</i> <i>Wykluczenie społeczne jako zjawisko psychologiczne.</i> <i>Interwencje przeciwdziałające wykluczeniu społecznemu.</i></p> <p>Na forum: Sprawdź, czy uczestnicy mają jakieś pytania dotyczące przedstawionych treści. Zachęć grupę do podzielenia się przykładami wykluczenia lub włączenia społecznego z własnego życia.</p>	20 min	Baza wiedzy
3	<p>Ćwiczenie 3: Włączanie społeczne osób o specjalnych potrzebach</p> <p>Praca w grupach: Podziel uczestników na grupy i każdej z nich losowo przydziel jedną z wybranych kategorii osób o specjalnych potrzebach. Zadanie grupy polega na zastanowieniu się i wypisaniu pomysłów na to, jak można rozszerzyć włączenie społeczne wylosowanej grupy (np. osób starszych) we własnym otoczeniu (np. na uniwersytecie)?</p> <p>Podsumowanie na forum: Zaproś poszczególne grupy do prezentacji swoich pomysłów i podzielenia się wnioskami, refleksjami z ćwiczenia.</p>	25 min	Flipchart Mazaki

Przerwa obiadowa: 45 minut

Część 3: 2x45 min

Pomoce dydaktyczne:

- mazaki
- blok do flipchartu
- załącznik 1

	Przebieg zajęć	Czas 1,5 h	Pomoce dydaktyczne
1	<p>Ćwiczenie 1: Wykluczenie i włączanie społeczne – mobilność i transport</p> <p>Mini wykład na forum: Przedstaw grupie mini wykład nt. klasyfikacji wykluczenia społecznego i dostępności w kontekście transportu i mobilności. Pamiętaj o dodaniu przykładów.</p> <p>Zagadnienia do wykładu: <i>Klasyfikacja wykluczeń związanych z transportem</i> <i>Komponenty dostępności istotne w systemie transportowym</i></p> <p>Praca na forum: Sprawdź, czy uczestnicy mają jakieś pytania dotyczące przedstawionych treści. Zaproś uczestników do podzielenia się refleksjami dotyczącymi przedstawionej wiedzy.</p>	20 min	Baza wiedzy
2	<p>Ćwiczenie 2: Osoby o specjalnych potrzebach w kontekście transportu i mobilności</p> <p>Praca w parach/grupach: Poproś poszczególne grupy o zdefiniowanie potrzeb danej grupy osób o specjalnych potrzebach w odniesieniu do konkretnego środka transportu indywidualnego. Każdej grupie można przydzielić jedną, dwie kategorie osób o specjalnych potrzebach (wg. wzoru z Załącznika 1). Czy osoba o danych potrzebach może w ogóle z danego środka transportu korzystać? W jaki sposób ma znaczenie – jakie są wyzwania / problemy osób o specjalnych potrzebach przy korzystaniu z danego środka transportu?</p> <p>Praca na forum: Poproś o prezentację pracy na forum grupy. Na zakończenie zaproś grupę do refleksji/ dyskusji nt. Jakie są najtrudniejsze bariery społeczne do pokonania dla osób o specjalnych potrzebach w zakresie transportu? Wypisz wszystkie zgłoszone bariery na flipcharcie.</p>	25-45 min	Załącznik 1
3	<p>Ćwiczenie 3: Burza mózgów</p> <p>Praca w grupach:</p>	25 min	

CENTRUM WIEDZY O DOSTĘPNOŚCI DO TRANSPORTU I MOBILNOŚCI OSÓB O SZCZEGÓLNYCH POTRZEBACH (POWR.03.05.00-00-CW07/20)

	<p>Poproś uczestników, aby przeanalizowali dostępność transportową w swojej miejscowości / gminie / na uczelni a następnie zastanowili się, co może być zrobione, aby zniwelować ewentualne problemy?</p> <p>Podsumowanie na forum: Zaproś poszczególne grupy do prezentacji swoich pomysłów.</p>		
	<p>Ćwiczenie 4: Case study</p> <p>Mini wykład na forum: W ramach podsumowania przedstaw grupie mini wykład prezentujący przykłady rozwiązań dla osób o specjalnych potrzebach w zakresie transportu drogowego i mobilności.</p> <p>Zagadnienia do wykładu: <i>Mobilność seniorów</i> <i>Kierowca z niepełnosprawnością</i> <i>Przywileje osób z niepełnosprawnością w transporcie drogowym</i></p>	20-30 min	Baza wiedzy

Załącznik 1

Środek transportu Specjalne potrzeby	Samochód (jako kierowca)	Rower	...
Osoby na wózkach inwalidzkich			
Osoby niewidome / niedowidzące			
Kobiety w ciąży			
Osoby starsze			
...			

Przerwa: 15 minut

Część 4: 2x45 min

Pomoce dydaktyczne:

- mazaki
- blok do flipchartu
- załącznik 2
- załącznik 3
- załącznik 4

	Przebieg zajęć	Czas	Pomoce dydaktyczne
1	<p>Ćwiczenie 1: Czy jestem wolny od stereotypów?</p> <p>Praca w grupach: Podziel uczestników na 4 grupy. Każdej grupie daj jednej z opisów sytuacji z załącznika 2 i zaproś ich do dyskusji na zadany temat.</p> <p>Praca na forum: Poproś każdą grupę o odczytanie swojej sytuacji i podzielenie się wnioskami z pracy grupowej.</p> <p>Uwagi: możesz samodzielnie przygotować sytuacje pod kątem osób o specjalnych potrzebach, które są bliższe uczestnikom szkolenia (częściej spotykają je w swojej codzienności)</p>	25 min	Załącznik 2
2	<p>Ćwiczenie 2: Rafał i Ania</p> <p>Praca indywidualna: Pokaż grupie zdjęcie mężczyzny i kobiety zamieszczone w załączniku 3. Poproś, aby każdy indywidualnie zapisał, co myśli o tych osobach na podstawie tych zdjęć. Jak opisałby jego/jej wygląd? Jakich cech osobowości by użył, aby jego/ją opisać? Poproś, aby każdy zapisał co najmniej po 5 przymiotników opisujących jedną i drugą osobę.</p> <p>Praca na forum: Pokaż całościowe zdjęcia p. Rafała i p. Ani i przekaz grupie podstawowe informacje o nich zawarte w załączniku 3. Poproś, aby każda z osób jeszcze raz spojrzała na przygotowaną wcześniej swoją listę przymiotników. Zapytaj czy i jak zmieniło się ich myślenie na temat p. Rafała i p. Ani, gdy wiedzą, że są to osoby niepełnosprawne.</p>	15 min	Załącznik 3
3	<p>Ćwiczenie 2: Stereotypy, uprzedzenia i dyskryminacja</p> <p>Mini wykład na forum: W ramach podsumowania przedstaw wykład nt. zjawisk tj. stereotypy, uprzedzenia i dyskryminacja. Sprawdź, czy uczestnicy mają jakieś pytania dotyczące przedstawionych treści. Zaproś uczestników do podzielenia się refleksjami dotyczącymi przedstawionej wiedzy i/lub podanie przykładów wymienionych zjawisk z własnego życia.</p>	20 min	baza wiedzy

CENTRUM WIEDZY O DOSTĘPNOŚCI DO TRANSPORTU I MOBILNOŚCI OSÓB O SZCZEGÓLNYCH POTRZEBACH (POWR.03.05.00-00-CW07/20)

<p>Zagadnienia do wykładu <i>Definicja stereotypu, uprzedzenia i dyskryminacji</i> <i>Wpływ stereotypowego postrzegania na zachowanie</i> <i>Model treści stereotypu</i> <i>Konsekwencje uprzedzeń i stereotypów</i></p>		
<p>Ćwiczenie 3: Stereotypy, osoby o specjalnych potrzebach i mobilność</p> <p>Praca w grupach: Podziel uczestników na grupy. Każdej grupie przypisz 2-3 kategorie osób o specjalnych potrzebach. Poproś, aby wspólnie zastanowili się, jakie rodzaje stereotypów istnieją wobec osób z przydzielonej grupy w zakresie mobilności (tj. osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, kobiet w ciąży, osób z małymi dziećmi itp.)</p> <p>Praca na forum: Zaproś grupy do prezentacji swojej pracy. W ramach podsumowania przedstaw grupie wybrane przykłady stereotypów o osobach o specjalnych potrzebach w zakresie mobilności zawarte w załączniku 4.</p>	20 min	Załącznik 4
<p>Ćwiczenie: Rundka końcowa</p> <p>Praca na forum: Podziękuj uczestnikom za udział w szkoleniu. Zaproś uczestników do rundki: Z czym kończę? Co sobie zabieram? Jak się czuję?</p>	10 min	

Załącznik 2

Sytuacja 1

Niedługo rozpoczniesz nowy program studiów. Przed rozpoczęciem nowego semestru wszyscy studenci uczestniczyli w rozmowie na jednej z platform społecznościowych. Uważasz Marię, dziewczynę, o której czytałeś na początku modułu, za zabawną i nie możesz się doczekać spotkania z nią twarzą w twarz. Dopiero na uniwersytecie dowiadujesz się, że Maria na co dzień korzysta z wózka inwalidzkiego. Czy jesteś choć trochę zaskoczony? Jak zmienia się w Twoich oczach wizerunek Marii po poznaniu jej w prawdziwym życiu? Czy nadal uważasz, że Maria ma takie niesamowite poczucie humoru?

Sytuacja 2

Wyobraź sobie, że w ramach zajęć na uczelni trafiasz do grupy projektowej z Kasią, kobietą w 6-tym miesiącu ciąży (brzuszek jest już widoczny). Jak się czujesz? Jakie widzisz ograniczenia? Jakie udogodnienia widzisz? Jak oceniasz jej prawdziwy wkład w pracę grupową? Czy jesteś pewien, że Twoje skojarzenia są wolne od stereotypów?

Sytuacja 3

W trakcie pracy nad projektem dowiadujesz się, że Adam leczy się na schizofrenię. Jak się zmienia w Twoich oczach wizerunek Adama? Jak się czujesz? Jakie widzisz ograniczenia? Jak oceniasz jej prawdziwy wkład w pracę grupową? Czy jesteś pewien, że Twoje skojarzenia są wolne od stereotypów?

Sytuacja 4

Dowiadujesz się, że będziesz w grupie wolontariackiej zaangażowanej w pomoc uchodźcom z Lidią, 75-letnią panią z klubu seniora. Jak się czujesz? Jakie widzisz ograniczenia? Jakie udogodnienia widzisz? Jak oceniasz jej prawdziwy wkład w pracę? Czy jesteś pewien, że Twoje skojarzenia są wolne od stereotypów?

Załącznik 3

Czy wózek inwalidzki wpływa na percepcję?

Patrząc na zamieszczone zdjęcie mężczyzny, co o nim myślisz? Jak opisał(a)byś jego wygląd? Jakich cech osobowości byś użył(a), aby go opisać? Chcesz go poznać? Spróbuj zapisać pięć opisujących go przymiotników.

To jest Rafał*. Na co dzień korzysta z wózka inwalidzkiego.

Jeszcze raz spójrz na przygotowaną wcześniej listę przymiotników. Czy nadal myślisz tak samo o Rafale? Wiedząc, że jest osobą z niepełnosprawnością fizyczną, czy postrzegal(a)byś go inaczej?

* To jest prawdziwa osoba. Rafał Mikołajczyk jest polskim kolarzem ręcznym, Sprawdź: aracycling/Zwycięzca Pucharu Świata 2016

Czy wózek inwalidzki wpływa na percepcję?

Patrząc na zamieszczone zdjęcie kobiety, co o niej myślisz? Jak opisał(a)byś jej wygląd? Jakich cech osobowości byś użył(a), aby ją opisać? Chcesz ją poznać? Spróbuj zapisać pięć opisujących ją przymiotników.

To jest Ania*. Na co dzień korzysta z wózka inwalidzkiego.

Jeszcze raz spójrz na przygotowaną wcześniej listę przymiotników. Czy nadal myślisz tak samo o Ani? Wiedząc, że jest osobą z niepełnosprawnością fizyczną, czy postrzeżał(a)byś go inaczej?

* To jest prawdziwa osoba. Ania uległa wypadkowi podczas zawodów karate, po czym zdobyła tytuł II Wicemiss Polski na Wózku Inwalidzkim w 2016 roku. Sprawdź www.facebook.com/pomocdlaaniploszynskiej

Przykłady stereotypów o osobach o specjalnych potrzebach w zakresie mobilności

Stereotypowy wizerunek osób niepełnosprawnych jest negatywny. Są one postrzegane jako zależne, bierne i smutne (Lech Stefańczuk, www.watchdogpfron.pl/stare-stereotypy-maja-dlugie-cienie-kontekst-spoeczny-niepelnosprawnosci/ dostęp 12.12.2021).

Według Anny Płoszyńskiej, osoby z niepełnosprawnością są widziane jako zamknięte w czterech ścianach, potrzebujące pomocy opiekuna oraz niedbające o siebie, z niską samooceną (niepelnosprawni.pl/ledge/x/493009 (dostęp 16.02.2022)).

Dzieci w komunikacji miejskiej: twarze na wysokości pośladków dorosłych, problemy z oddychaniem, ryzyko upadku w przypadku hamowania

Duży dekollet jest ok, ale karmienie w miejscu publicznym nie: www.youtube.com/watch?v=sOEHRsRIodI&list=PLmbNiMut6GfkHBeCiv6JjNL_jpYGKbrvf&index=85 (dostęp 16.02.2022).

Upředzenia i stereotypy na bazie eksperymentu niebieskoocy – brązowoocy www.youtube.com/watch?v=8SVYIz1uqg0 (dostęp 16.02.2022).

Dzień 2

Cele:

- zapoznanie się ze specyfiką pracy z dorosłymi;
- przekazanie wiedzy na temat różnych form pracy z grupą;
- ćwiczenie umiejętności tworzenia efektywnej sytuacji edukacyjnej;
- poznanie zasad uczenia metodami aktywnymi;
- poszerzenie warsztatu pracy o aktywne metody nauczania;
- przegląd/panorama technik aktywnych metod nauczania – co mogę zrobić, aby moje zajęcia były bardziej aktywne
- przygotowanie do prowadzenia fragmentu zajęć nt. projektowania uniwersalnego

Część 1: 2x45 min

Pomoce dydaktyczne:

- mazaki
- blok do flipchartu
- załącznik 1
- załącznik 2
- załącznik 3

	Przebieg zajęć	Czas 1,5 h	Pomoce dydaktyczne
1	<p>Ćwiczenie 1. Rundka początkowa</p> <p>Praca na forum: Zaproś uczestników do rundki. Poproś każdą z osób o dokończenie dwóch zdań w sposób, który odzwierciedla ich poziom energii, nastroj, stan psychofizyczny z którym zaczynają zajęcia. Zdania do dokończenia: <i>Na szczęście...</i> <i>Na nieszczęście...</i></p> <p>Przedstaw uczestnikom temat, program i cele dzisiejszego spotkania.</p> <p>Uwagi: przed rozpoczęciem szkolenia przygotuj salę. Poproś, aby stoły były ustawione w formie podkowy lub przygotuj krąg z krzesła a stoły ustaw pod ścianami.</p>	10 min	
2	<p>Ćwiczenie 2. Wprowadzenie w temat</p> <p>Praca w grupach: Podziel uczestników na 4 grupy. Poproś każdą z grup o opracowanie wybranego zagadnienia i wybranie osoby, która przedstawi na forum wnioski z rozmowy. Grupa 1: Jakie macie doświadczenia z pracą w grupie? Co lubicie w tej formie pracy, a co Was irytuje lub sprawia Wam w niej trudność?</p>	20 min	

CENTRUM WIEDZY O DOSTĘPNOŚCI DO TRANSPORTU I MOBILNOŚCI OSÓB O SZCZEGÓLNYCH POTRZEBACH (POWR.03.05.00-00-CW07/20)

	<p>Grupa 3: Gdybyście mieli możliwość poprowadzenia grupy, jakbyście to zrobili?</p> <p>Grupa 3: Jakie są waszym zdaniem cechy grupy pracującej konstruktywnie? Jaki wpływ na to ma prowadzący?</p> <p>Grupa 4: Jakie są cechy grupy pracującej niekonstruktywnie? Jaki wpływ na to ma prowadzący?</p> <p>Praca na forum: Prezentacja przygotowanych przez grupy zagadnień.</p>		
3	<p>Ćwiczenie 3. Idea aktywnego nauczania</p> <p>Mini wykład na forum: Podsumuj zagadnienia wypracowane przez grupę za pomocą krótkiego wykładu/prezentacji nt. idei aktywnego nauczania. Możesz skorzystać z prezentacji, mindmapy lub sketchnotki. Wykorzystaj informacje zawarte w załączniku 1. Na zakończenie wykładu zaproś grupę do zadawania pytań.</p> <p>Zagadnienia do wykładu: <i>Na czym polegają metody aktywne w nauczaniu</i> <i>Korzyści ze stosowania metod aktywnych</i> <i>Rola prowadzącego/ wykładowcy</i></p>	15 min	Załącznik 1
	<p>Ćwiczenie 4. Jak uczą się dorośli?</p> <p>Praca w parach: Podziel uczestników na pary i każdej parze daj do uzupełnienia szablon Pedagogika/ Andragogika z załącznika 2.</p> <p>Mini wykład na forum: Podaj podstawowe reguły modelu procesu uczenia się dorosłych. Przedstaw różnice w elementach procesu w podejściu pedagogicznym i andragogicznym oraz różnice między aktywnymi a tradycyjnymi metodami nauczania.</p> <p>Praca w grupach: Poproś uczestników, a by w tych samych parach podzieli się swoim doświadczeniem, analizą w prowadzeniu swoich zajęć. Jakie reguły andragogiki stosują na swoich zajęciach? Jakie mają przykłady takiego podejścia w swojej pracy? Co do tej pory robiłem, by moje zajęcia były bardziej aktywne?</p> <p>Podsumowanie na forum: Zaproś chętne osoby do podzielenia się swoim doświadczeniem. Podsumuj prezentacją slajdów z podstawowymi różnicami między nauczaniem metodami aktywnymi a nauczaniem tradycyjnymi metodami.</p>	25 min	Załącznik 2
	<p>Ćwiczenie 6. Tworzenie efektywnej sytuacji edukacyjnej</p> <p>Mini wykład na forum:</p>	20-30 min	Załącznik 3

	<p>Omów na forum 4 elementy tworzenia efektywnej sytuacji edukacyjnej, czyli warunków sprzyjających uczeniu się. Są to: aktywność, wspólnota, sens i bezpieczeństwo</p> <p>Zagadnienia do wykładu <i>Jakubowski J., O sytuacji edukacyjnej (załącznik 3)</i></p> <p>Praca w grupach: Podziel uczestników na grupy i poproś, by podzieli się doświadczeniem metod, sposobów, działań, które stosują, i które się im sprawdzają w tworzeniu bezpieczeństwa, wspólnoty i budowania poczucia sensu w pracy z grupą/ w prowadzeniu zajęć ze studentami. Adn. nie zajmujemy się aktywnością. Tym czynnikiem zajmiemy się w dalszej części zajęć.</p> <p>Praca na forum: Zaproś grupy do prezentacji pomysłów. Uzupełnij/ zaprezentuj elementy, których zabraknie np. zawieranie kontraktu na współpracę z grupą; rola ćwiczeń/ zabaw integracyjnych.</p>		
--	--	--	--

Przerwa 15 minut

Załącznik 1:

„Prawdziwych przywódców poznaje się po tym, że kierowani przez nich ludzie mówią – zrobiliśmy to sami”.

Aktywne metody nauczania polegają na tym, że uczestnicy (studenci) sami pracują. Techniki nauczania, których efektem jest aktywny student. Taki sposób nauczania, w których nauczyciel/wykładowca nie przekazuje studentom gotowej wiedzy, lecz stwarza warunki do samodzielnego uczenia się. Aktywność studentów przewyższa aktywność nauczyciela.

Czy to znaczy, że wykładowca nie jest im potrzebny? Nie, rola prowadzącego: Wykładowca jako doradca, animator, obserwator, partner a nie ekspert.

Korzyści: są bardziej efektywne (więcej zapamiętujemy mając okazję uczestniczyć, angażować się a nie tylko słuchać – piramida Deale’a); prowadzą do nabywania przydatnych umiejętności, uczą pracy zespołowej; zajęcia są interesujące, a studenci bardziej zmotywowani, są też ciekawsze dla prowadzącego i zmniejszają ryzyko wypalenia zawodowego; dają możliwość wypracowania nietypowych, twórczych rozwiązań.

Ważne: poznanie specyfiki uczenia się dorosłych, różnych form pracy z grupą (możliwość wyboru) oraz metod prowadzenia zajęć metodami aktywnymi.

Załącznik 2
Szablon pedagoga/ andragogika

Składniki procesu uczenia się		
Element	Podejście pedagogiczne	Podejście andragogiczne

Załącznik 3

J.Jakubowski, O sytuacji edukacyjnej

Opisanie i zdefiniowanie sytuacji edukacyjnej napotyka na pewne trudności. Jeżeli człowiek uczy się w wyniku kontaktu z otaczającą go rzeczywistością, to każdą sytuację, w której się znajduje można nazwać edukacyjną (bo czegoś się w niej uczy). Do odpowiedzi zbliżyć się możemy dwiema drogami. Jedna z nich polega na badaniu warunków jej zaistnienia. Możemy szukać odpowiedzi na pytanie: co musi się wydarzyć, jakie zjawiska muszą zajść, żeby uczniowie się czegoś nauczyli. Tę omówię w następnym podrozdziale. Druga dotyczy podstawowego założenia mieszczącego się w pojęciu „edukacja”. Otóż jest to czynność intencjonalna, świadome oddziaływanie na innych ludzi. Wielu rzeczy możemy nauczyć się przypadkowo – pracując, rozmawiając, kochając... Jednak od czasu do czasu (a w dzieciństwie i młodości codziennie) bierzemy udział w specjalnie zaprogramowanych i przygotowanych działaniach, które mają nam umożliwić nauczenie się czegoś. Jeżeli rzeczywiście sprzyjają temu, to nazwać je możemy sytuacjami edukacyjnymi.

Warto też podkreślić, że edukacja nie jest wpływaniem na człowieka. Jak już pisałem, znamy różne rodzaje wpływania na zachowania innych ludzi. Są wśród nich godziwe (przekonywanie, głoszenie własnych poglądów, namawianie, egzekwowanie demokratycznie uchwalonych praw) i niegodziwe (przymus, ingerencja, manipulacja). Sytuacja edukacyjna nie jest ani jednym, ani drugim. Polega na stworzeniu przestrzeni do własnej aktywności poznawczej. Merytoryczne treści, wartości czy obraz świata w niej podawany jest propozycją, wobec której uczeń – podmiot może się dookreślić, opowiedzieć, po swojemu ją przyswoić.

Wydaje się, że warunkami koniecznymi dla powstania sytuacji edukacyjnej są:

1. Poczucie bezpieczeństwa
2. Poczucie sensu
3. Aktywność
4. Wspólnota

Poczucie bezpieczeństwa

Ludzie, a zwłaszcza dzieci, czują się dobrze i mogą uruchomić cały swój potencjał poznawczy wtedy, kiedy się nie boją – czują się bezpieczne. Czują się bezpieczne w najgłębszym tego słowa znaczeniu – jako osoby, których godności i podstawowego prawa do szacunku nikt nie narusza. Rozwijają się w nich wtedy poczucie własnej wartości, podnosi energia i motywacja do działania. Uzyskuje się to w prosty (a w praktyce jakże często trudny) sposób – nawiązując kontakt, komunikując akceptację, pracując nad własną zdolnością do miłości. Różne formy nacisku, braku szacunku, obrażanie, ośmieszanie – wynikające najczęściej z bezradności i zagubienia nauczycieli – budzą lęk i stymulują mechanizmy obronne. Człowiek w takim stanie nastawiony jest „na przetrwanie” i stosuje lepsze lub gorsze strategie walki o swoją godność.

Poczucie sensu

Sytuacja edukacyjna musi mieć sens (z czegoś wynikać, do czegoś prowadzić, czemuś służyć). Jej uczestnicy (uczniowie, studenci, kursanci etc.) muszą ten sens widzieć, rozumieć i akceptować go. Dla małych dzieci (dla dorosłych zresztą także) największy – najbardziej namacalny sens ma zabawa. Wiadomo też, że w zabawie dzieci uczą się najszybciej.

Inny rodzaj sensu wynika z zaufania do autorytetu. Do (cytując Fromma) autorytetu racjonalnego, zakorzenionego w dokonaniach i głębokiej wiedzy, a nie formalnego stanowiska. Dla większości dzieci dorośli więcej wiedzą o świecie, zaciekawiają, „pociągają” swoją atrakcyjnością. Potrafią zaciekawić czymś, co istnieje i warto się z tym zaznajomić. Albo znają metody rozwijania potrzebnych umiejętności. W miarę dorastania poczucie sensu uzyskuje się także przez to, że się rozumie (i akceptuje) cele, metody, sposób i organizację pracy. Najlepiej, kiedy się uczestniczy we wspólnym z prowadzącym i innymi uczestnikami procesie tworzenia programu pracy lub ma się możliwość wpływu na jego ostateczny kształt.

Warto jeszcze raz podkreślić, że to uczestnicy tej sytuacji muszą przeżywać jej sens. Przekonanie nauczycieli, władzy, czy specjalistów o głębokim sensie jakiegoś działania nic nie da, jeżeli ci, którzy mają je wykonywać nie będą go akceptować. I chodzi tu o akceptację aktywną, a nie bierne podporządkowanie się.

Aktywność

Sytuacja o tyle będzie edukacyjną, o ile będzie wyzwała lub po prostu umożliwiała aktywność uczestników (uczniów). W tym przypadku mówiąc aktywność, mam na myśli przytomne, świadome i intencjonalne działanie. Jak samo słowo wskazuje, jest to „dokonywanie aktów” na podmiotowe uczestnictwo. Nie oznacza to, że zajęcia muszą być (choć mogą) wartkim, energicznym, pełnym gwaru i hałasu działaniem. Wsluchanie się w ciekawy wykład, pełna rozwagi i spokoju rozmowa, zdyscyplinowana dyskusja, „oddanie się” procesowi tworzenia – są to wszystko różne odmiany aktywności człowieka. Będzie nią także medytacja, pisanie referatu, czy żmudne montowanie silnika. Rodzajów (może form) aktywności człowieka jest wiele. Wpisany jest w nią także relaks, wycofanie się z kontaktu zwane odpoczynkiem. Znalezienie właściwego rytmu pracy, inspirowanie i odkrywanie źródeł energii, dobre strukturalizowanie wydaje się być podstawową rolą nauczyciela. Jednocześnie unieruchomienie fizyczne, karanie za samodzielne myślenie, blokowanie poczucia humoru, suche przedstawianie informacji, wymuszanie podporządkowania powoduje irracjonalny bunt albo buduje syndrom „wyczonej bezradności”.

Wspólnota

Edukacja jako świadome działanie jest jedną z relacji międzyludzkich. Relacja ta, jeżeli ma spełniać swoje zadanie, musi opierać się na rzeczywistym kontakcie, spotkaniu, więzi. Poczucie „bycia razem” otwiera, pozwala głębiej zrozumieć rzeczywistość, uruchamia motywację do wysiłku. Chodzi tu zarówno o relację „prowadzący – uczestnik” (nauczyciel – uczeń) jak i fakt, że większość sytuacji edukacyjnych dotyczy grupy. I w grupie – zainteresowanej, wspólnie pracującej, dobrze zorganizowanej – najszybciej człowiek się uczy. Uczy się dzięki pracy swojej i innych, dzięki przepływowi informacji, synergii.

Uczy także dzięki konfliktom i walce, jeżeli pozostałe warunki są zachowane. Jednocześnie w przeładowanych klasach, z „kipiącym”, „dzikim” życiem społecznym, w walce podgrup tworzy się znakomite pole patologii życia społecznego – uzyskiwaniu pozorów wspólnoty przez ćpanie, wspólnego wroga, pozorne pseudokulturowe symbole etc.

Opracowanie to nie jest artykułem publicystycznym, ani rozprawą naukową. Jest próbą zebrania podstawowych założeń dotyczących edukacji, na podstawie których zbudowany może być program konkretnych działań. Chodzi tu o zbudowanie specyficznej technologii wprowadzania podstawowych

wartości w życie. Jest to jedna z prób przełożenia takich pojęć, jak dobro, miłość, wolność i prawda na konkretne wydarzenia edukacyjne, jakim może być na przykład lekcja języka polskiego.

Część 2: 2x45 min

Pomoce dydaktyczne:

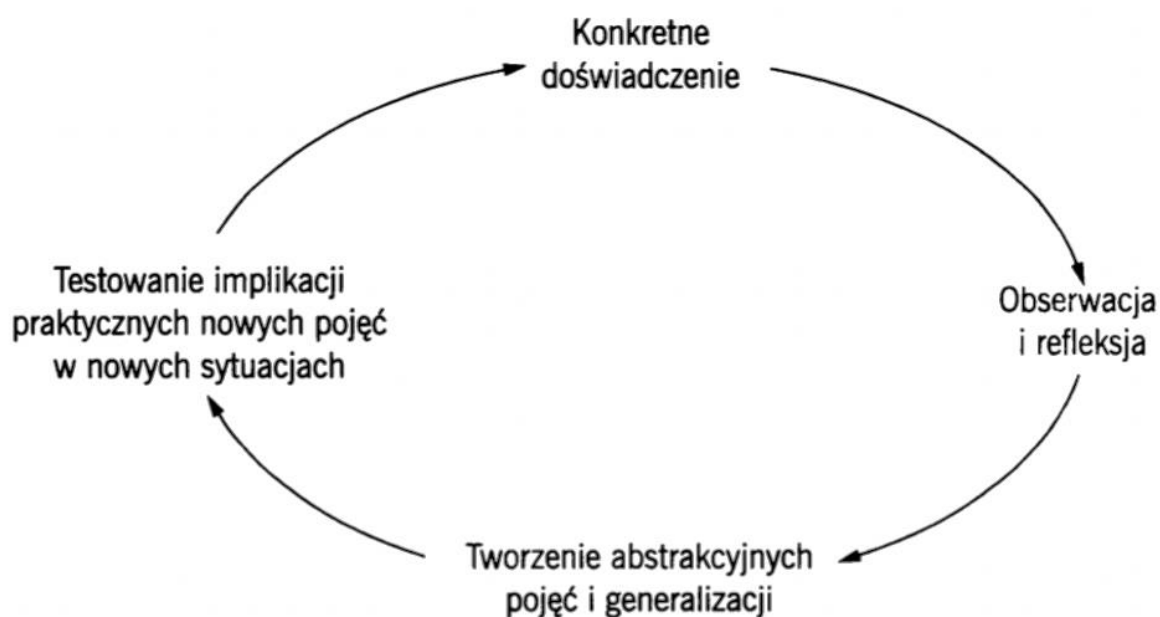
- mazaki
- blok do flipchartu
- prezentacja
- załącznik 1
- załącznik 2
- załącznik 3

	Przebieg zajęć	Czas	Pomoce dydaktyczne
1	<p>Ćwiczenie 1: Różne formy pracy z grupą – quiz</p> <p>Praca indywidualna: Przygotuj uczestników do quizu na temat różnych form pracy z grupą i przeprowadź test.</p> <p>Uwagi: W zależności od preferencji możesz przygotować pytania do testu na prezentacji (wtedy uczestnikom rozdaj kartki do notowania odpowiedzi) lub wykorzystać jedną z dostępnych aplikacji (np. kahoot.it)</p>	10-25 min	
2	<p>Ćwiczenie 2: Różne formy pracy z grupą – teoria</p> <p>Mini wykład na forum: Przeprowadź interaktywny wykład nt. różnych form pracy z grupą. Sprawdź, czy uczestnicy mają jakieś pytania dotyczące przedstawionych treści.</p> <p>Zagadnienia do wykładu: <i>Do czego może nam służyć wiedza nt. różnych form pracy grupowej. Podstawowe formy pracy z grupą i ich cele.</i></p>	20 min	Prezentacja
3	<p>Ćwiczenie 3: Uczenie przez doświadczenie</p> <p>Praca w grupach: Podziel uczestników na 4 grupy. Poproś, by na podstawie pierwszego dnia szkolenia, tego jak wyglądała praca, porozmawiali o tym na czym ich zdaniem polega uczenie przez doświadczenie. Rozdaj każdej grupie do uzupełnienia szablon z cyklem Kolba (każda grupa ma inny szablon, z jedną wypełnioną „stacją”)</p> <p>Praca na forum: Zaproś grupy do prezentacji swojej pracy. W podsumowaniu uzupełnij, uporządkuj informacje na temat tego na czym polega cykl Kolba.</p>	25 min	Załącznik 1 Prezentacja
	<p>Ćwiczenie 4: Przegląd metod aktywizujących</p> <p>Mini wykład na forum:</p>	10 min	Załącznik 2

	Na podstawie załącznika 2 przedstaw grupie szczegółowy podział metod aktywizujących		
	<p>Ćwiczenie 5: Metody aktywizujące – przygotowanie</p> <p>Praca w parach: Podziel uczestników na pary i zaproś każdą parę do wylosowania opisu jednej z metod aktywizujących zawartych w załączniku 3. Zadaniem pary jest przygotowanie mini-prezentacji o tej metodzie (wyjaśnienia) dla pozostałych członków grupy. Zachęć pary nie tylko do przekazania wiedzy na czym polega dana metoda, ale do wymyślenia i przeprowadzenia ćwiczenia z grupą za pomocą tej metody na wybrany temat z poznanych dotychczas treści (baza wiedzy cz 2, 3, 4). Czas dla jednej pary: 10 minut.</p>	15 min	Załącznik 3 baza wiedzy cz. 2, 3 i 4

Załącznik 1

Adn. każda grupa dostaje szablon, gdzie tylko jedno pole jest wypełnione (każda – inne pole), a pozostałe są puste.

Rycina 9.2. Model uczenia przez doświadczenie Kolba

1. **Metody integracyjne** – odprężają, relaksują, wprowadzają w dobry nastrój i życzliwą atmosferę, zapewniają bezpieczeństwo w grupie, gwarantują poczucie tożsamości, uczą efektywnej komunikacji np.: „pajęczynka”, „wrzucić strach do kapelusza”, „graffiti”, „krasnołudek”, „kwiat grupowy”.
2. **Metody definiowania pojęć** – celem jest nauka analizowania i definiowania pojęć, ale też negocjacji i przyjmowania różnego stanowiska: „burza mózgów”, „mapy pojęciowe”, „kula śniegowa”.
3. **Metody hierarchizacji** – uczą klasyfikowania i porządkowania wiadomości w relacjach niższości i wyższości np.: „piramida priorytetów”, „diamentowe uszeregowanie”.
4. **Metody twórczego rozwiązywania problemów** – uczą krytycznego i twórczego myślenia i łączenia wiedzy z doświadczeniem np.: „kolorowe kapelusze”, „rybi szkielet”, „dywanik pomysłów”, „6, 3, 5”.
5. **Metody pracy we współpracy** – uczą współpracy i akceptacji indywidualnych różnic, pracy w grupie, razem z grupą np.: „zabawa na hasło”, „układanka”.
6. **Metody diagnostyczne** – polegają na zbieraniu informacji o przebiegu i wynikach określonego stanu rzeczy np.: „metaplan”, „obcy przybysz”, „procedura U”.
7. **Metody dyskusyjne** – uczą dyskusji, prezentowania własnego stanowiska np.: „debata za i przeciw”, „dyskusja panelowa”, „dyskusja punktowana”, „akwarium”.
8. **Metody rozwijające twórcze myślenie** – uczą myślenia twórczego i odkrywania swoich predyspozycji, swoich zdolności np.: „słowo przypadkowe”, „fabuła z kubka”.
9. **Metody grupowego podejmowania decyzji** – preferują efektywne uczestnictwo w dyskusji o i uczą odpowiedzialności za swoje i grupowe decyzje oraz podejmowania decyzji na podstawie faktów np.: „drzewko dyskusyjne”, „pustynia”, „6 par butów”.
10. **Metody planowania** – pozwalają uczniom planować rzeczywistość, fantazjować, marzyć i planować urzeczywistnianie swoich marzeń np.: „gwiazda pytań”, „planowanie przyszłości”.
11. **Gry dydaktyczne** – uczą przestrzegania reguł, właściwej radości z wygranej i umiejętności przyjmowania przegranej np.: „magiczny kalkulator”, „dziwne powiedzonka”.
12. **Metody przyspieszonego uczenia się** – szybkie przyswajanie wiedzy np.: „techniki szybkiego czytania”, „haki pamięciowe”, „tańcuchowa metoda skojarzeń”.
13. **Metody ewaluacyjne** – pozwalają dokonywać oceny siebie, innych, uczą przyjmowania krytyki np.: „termometr uczuć”, „smile”, „kosz i walizeczka”, „tarcza strzelecka”.

BURZA MÓZGÓW

Metoda kształtująca pomysłowość i wyobraźnię. Pomysły mogą być codzienne, fantastyczne, innowacyjne. Celem tej metody jest zgromadzenie w krótkim czasie dużej liczby pomysłów potrzebnych do rozwiązania jakiegoś problemu. Prowadzący podaje problem, a uczestnicy zgłaszają pomysły rozwiązań. Po wyczerpaniu pomysłów następuje dyskusja i wybór najlepszego rozwiązania. Zasady burzy mózgów:

- Przyjmowanie wszystkich pomysłów, powstrzymanie się od ich oceniania.
- Zapisywanie każdego pomysłu.
- Położenie nacisku na liczbę, a nie jakość pomysłów.
- Zachęcanie do podawania pomysłów z wyobraźni, nawet nierealnych.
- Wykorzystanie cudzych pomysłów, bazowanie na nich i ich rozwijanie.

Zastosowanie tej metody pozwala na włączenie wszystkich uczestników do pracy, sprawdzenie posiadanej wiedzy, szybkie zgromadzenie pomysłów.

KULA ŚNIEGOWA

Kula śniegowa, zwana też dyskusją piramidową, często jest wykorzystywana do definiowania pojęć. Metoda ta pozwala każdemu uczniowi na sprecyzowanie i zaprezentowanie własnego zdania (definicji, stanowiska), poznanie zdania innych, a także daje możliwość przedyskutowania danego pojęcia, uściślenia jego rozumienia, negocjowania zapisu. Tego rodzaju praca zmusza uczestników do dyscyplinowania własnej wypowiedzi i bardzo świadomego posługiwania się słowem.

Sposób przeprowadzania:

1. Uczestnicy siedzą w kręgu lub przy stolikach. Każdy z nich otrzymuje jedną małą kartkę.
2. Każdy uczestnik indywidualnie pisze definicję podanego pojęcia, np. „lekcja”.
3. Uczestnicy łączą się w pary, przedstawiają sobie nawzajem własne definicje i tworzą jedną wspólną – na kolejnej, większej kartce.
4. Pary łączą się w czwórki, ustalają wspólne stanowisko, po czym zapisują na kartce.
5. Czwórki łączą się w ósemki i tworzą wspólną definicję (kolejna kartka).
6. Ósemki tworzą szesnastki, ustalają wspólne stanowisko i zapisują je na dużej kartce (może być plansza).
7. Szesnastki prezentują wynik pracy całej grupie.

Uwaga:

1. Jeśli grupa jest mniej liczna, poprzestajemy oczywiście na mniej licznych grupach, np. ósemkach.
2. Bezpiecznie jest, gdy w efekcie pracy całej grupy powstają dwie definicje, a nie trzy – unikamy wówczas sytuacji potencjalnej przewagi dwóch podobnych definicji nad trzecią odmienną.

6x6x6

6x6x6 to metoda, w której 36 osób ma możliwość przedyskutowania w bardzo krótkim czasie jakiegoś tematu i poznania poglądów większości członków grupy. W 6 grupach, z których każda liczy 6 osób, przez 6 minut, uczestnicy dyskutują na podany przez prowadzącego temat. Następnie prowadzący tworzy nowych 6 grup tak, by w każdej znalazło się po jednej osobie z poprzednich grup dyskusyjnych. W tych nowych grupach uczestnicy omawiają wyniki pracy swoich grup. 6x6x6 to metoda niesłychanie angażująca wszystkich członków grupy. Każdy z nich w ciągu bardzo krótkiego czasu, (ok. 20 min.) pełni rolę zarówno uczestnika dyskusji, jaki sprawozdawcy.

Ćwiczenie można realizować w grupach 5, 6, 7 a nawet 8 – ośmioosobowych. Przy większych grupach konieczne jest zwiększenie czasu (zarówno na dyskusję jak i na sprawozdania). Grupy mogą dyskutować na ten sam temat, lub o różnych aspektach tego samego problemu. W tym drugim przypadku konieczne jest zwiększenie ilości czasu na sprawozdania. Metoda 6x6x6 wymaga od prowadzącego dużej elastyczności i umiejętności podziału na grupy. Trudności z zapanowaniem nad uczestnikami w momencie tworzenia grup mogą doprowadzić do całkowitego rozbitcia ćwiczenia.

Sposób przeprowadzenia:

1. Przed przystąpieniem do ćwiczenia prowadzący ustawia 6 stołów i po 6 krzeseł wokół każdego z nich.
2. Prowadzący dzieli uczestników na 6 grup po 6 osób. Można to zrobić w następujący sposób: na niewielkich karteczkach (wielkości karty do gry) wypisać symbole A1, A2, A3, A4, A5, A6, B1, B2, itd. aż do F6. Stoły oznaczyć literami A, B, C, D, E, F. Następnie losowo rozdać kartki uczniom i poprosić ich o znalezienie stołu z literą taką, jak na kartce. Przy drugiej części ćwiczenia stoły numerujemy od 1 do 6 i prosimy o znalezienie stołu o liczbie zgodnej z numerem.
3. Po zajęciu miejsc przez uczestników prowadzący określa temat dyskusji (zadania dla grup mogą być jednakowe lub dotyczyć różnych aspektów jednego tematu), wyznacza 6-10 minut na

przedyskutowanie tematu i informuje wszystkich, że każdy będzie prezentował przebieg i wnioski z dyskusji w drugiej części ćwiczenia.

4. Podczas pracy grup prowadzący obserwuje pracę grup, upewnia się, czy polecenia zostały właściwie zrozumiane odpowiada na pytania, w razie potrzeby udziela dodatkowych instrukcji.
5. Po upływie czasu wyznaczonego prowadzący tworzy nowe grupy tak, by w każdej z nich był obecny przedstawiciel każdej z poprzednich grup dyskusyjnych (zob. instrukcja w p. 2). Po zmianie miejsc prowadzący wyznacza 6-10 minut na prezentację wyników pracy grup.
6. W razie potrzeby sesję można zakończyć podsumowaniem przez prowadzącego.

635

Technika ta zaliczana jest do grupy metod twórczego rozwiązywania problemów. Polega na zapisywaniu pomysłów dotyczących rozwiązania problemu. Podobnie jak w burzy mózgów, w pierwszej fazie uwzględniane są wszystkie, nawet najbardziej fantastyczne pomysły. Wybór jednego rozwiązania następuje po zapoznaniu się ze wszystkimi zapisanymi pomysłami i ich przeanalizowaniu.

Nazwa techniki wiąże się z organizacją pracy:

6 - oznacza liczbę osób w grupie lub liczbę grup,

3 - to liczba rozwiązań wpisanych przez osobę lub grupę w jednej „rundzie”,

5 - wskazuje liczbę „rund”.

Materiały: 1. Karty z ponumerowanymi miejscami na wpisywanie pomysłów (dla każdego uczestnika lub każdej grupy).

Sposób przeprowadzenia:

1. Podziel grupę na 6 – osobowe grupy lub 6 grup mniej licznych. Każdej osobie (grupie) daj kartę z ponumerowanymi miejscami na wpisywanie pomysłów.
2. Wyraźnie sformułuj problem. Uczestnicy zapisują go na kartkach. (Problem ten może być sformułowany też przez uczniów).
3. Runda pierwsza: każdy uczestnik (grupa) wpisuje trzy pomysły na rozwiązania problemu. Po wypełnieniu trzech kartek przekazuje swoją kartę koledze siedzącemu obok, a otrzymuje drugą od kolegi siedzącego z drugiej strony. Przekazywanie kart przebiega w kierunku zgodnym ze wskazówkami zegara.

6 1

5 2

4 3

W przypadku pracy w grupie zasada jest podana, a różnica polega na tym, że propozycje wysuwa cała grupa.

DRZEWO DECYZYJNE

Drzewo decyzyjne jest techniką racjonalizującą podejmowanie decyzji w sytuacjach trudnych i niejednoznacznych. Może również służyć analizie i pełnemu zrozumieniu motywów, którymi kierowano się przy podejmowaniu ważkich decyzji w przeszłości. Drzewo decyzyjne stosowane w klasie pomaga przybliżyć uczniom kontrowersyjne postacie i decyzje, umożliwia podsumowanie wiadomości uczniów w atrakcyjnej formie i ocenę wiedzy uczniów. Posługując się tą metodą uczestnicy szczegółowo analizują wszystkie możliwe warianty potencjalnych rozwiązań (decyzji) oraz korzyści i

niebezpieczeństwa z każdym z nich. W czasie zajęć uczestnicy wypełniają planszę sporządzoną według następującego schematu:

PROBLEM

Wariant I

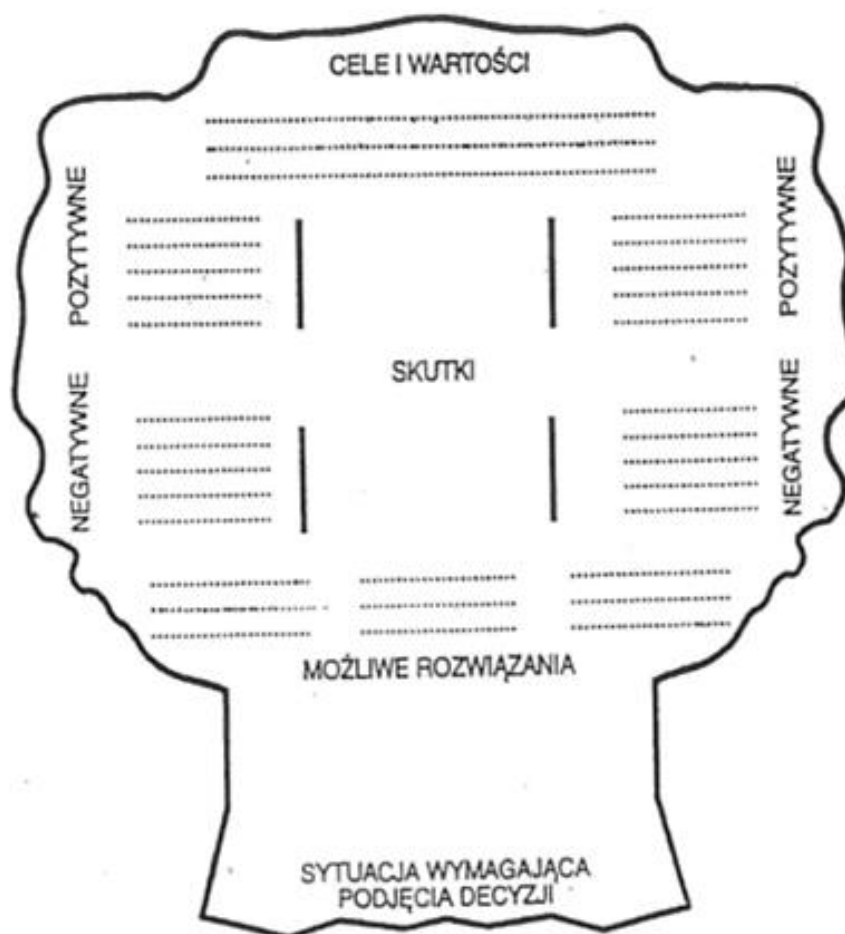
zalety wady

Wariant II

zalety wady

Wariant III

zalety wady

DECYZJA

Sposób przeprowadzenia:

1. Przed rozpoczęciem zajęć prowadzący określa problem, który będzie przedmiotem analizy, przygotowuje plansze dla grup (z narysowanym drzewem decyzyjnym rozważanego problemu).
2. W czasie wcześniejszych zajęć (pracy domowej) uczestnicy poznają realia związane z omawianym problemem, uwarunkowaniami historycznymi itp.
3. Prowadzący dzieli uczestników na grupy 4-6 osobowe. Każda grupa otrzymuje planszę do wypełnienia oraz pisaki. Prowadzący określa czas na wykonanie ćwiczenia (10-20 min.).

4. W czasie pracy w grupach uczestnicy wypisują zalety i wady każdego z wariantów, a następnie podejmują decyzję o sposobie rozwiązywania problemu.
5. Następnie przedstawiciele kolejno relacjonują efekty pracy swojej grupy. W razie potrzeby prowadzący porównuje poszczególne plansze, omawia przyczyny, które doprowadziły grupy do jednakowych/ różnych rozwiązań, odpowiada na zgłaszane pytania i wątpliwości.

DYSKUSJA PANELOWA

Dyskusję panelową prowadzą wybrani uczestnicy, skupieni w grupie dyskusyjnej. Metoda ta przygotowuje uczestników do wyrażania własnych opinii i prezentowania własnego stanowiska na forum publicznym.

Sposób realizacji:

1. prowadzący przedstawia problem do rozstrzygnięcia np.: „Czy w filmie potrzebna jest muzyka”?
2. Wyznaczeni przez prowadzącego uczestnicy tworzą grupę dyskusyjną. Każdy wciela się w rolę eksperta na przykład: reżysera, kompozytora oraz jurora Akademii Filmowej. Reszta grupy przysłuchuje się dyskusji, pełniąc rolę forum.
3. Poszczególni specjaliści po zebraniu informacji przygotowują swoje stanowiska i prezentują je w formie wystąpienia.
4. Grupa ekspertów w trakcie dyskusji analizuje wszystkie wyrażone opinie. Forum ustosunkowuje się do proponowanych rozwiązań problemu.
5. Prowadzący podsumowuje dyskusję, a następnie ocenia pracę uczestników.

METAPLAN

Jest to plastyczny zapis dyskusji, prowadzonej przez uczestników, którzy dyskutują na określony temat, tworząc jednocześnie plakat. Plakat jest graficznym, skróconym zapisem narady. Metoda ta jest stosowana przy omawianiu drażliwych czy trudnych spraw oraz rozwiązywaniu konfliktów.

W tym przypadku rozwiązanie konfliktu to nie wskazanie, kto miał rację a kto nie, bo przecież często „prawda leży po środku”. Celem metody jest spokojne rozważanie problemu i skupienie się przede wszystkim na poszukiwaniu (niekoniecznie na znalezieniu) wspólnego rozwiązania. Skłania ucznia do myślenia, sprzyja rozwojowi umiejętności analizy, oceniania faktów i sądów czy pozycji rozwiązań.

Sposób prowadzenia:

(Praca w grupach)

prowadzący przedstawia grupie problem, który będzie przedmiotem ich dyskusji.

1. Dzieli grupę na 5-6 osobowe grupy.
2. Każda grupa otrzymuje wcześniej przygotowane materiały:
 - arkusz szarego papieru,
 - jedną Chmurkę – do zapisania tematu,
 - około 20 kótek i 20 owali do zapisywania odpowiedzi,
 - około 10 prostokątów do zapisywania wniosków,
 - pinezki, taśmę samoprzylepną, kolorowe flamastry.

Wszystkie te elementy powinny być w jasnych pastelowych kolorach, najlepiej się do tego nadaje kolorowy papier kserograficzny.

1. Prowadzący ustala limit czasu na wykonanie zadania (ok. 30 min.).
2. Uczestnicy tworzą plakat:
 1. W Chmurce zapisują temat i umieszczają na plakacie,
 2. Dzielą plakat na obszary według wzoru.

W obszarze „jak jest” na kartkach w kształcie koła umieszcza się opis aktualnego stanu. W obszarze „jak powinno być” umieszcza się kartki koła z opisem stanu, który chcieliby osiągnąć. W owalach

umieszczonych pomiędzy kołami umieszczają myśli odpowiadające na pytanie: „dlaczego nie jest tak jak powinno być”?

Wnioski zapisywane na prostokątnych kartkach można umieścić na dole plakatu. W razie potrzeby mogą je podzielić na np. „zależne od nas” i „niezależne od nas”. Zapisywane treści (równoważniki zdań, skróty myślowe) powinny być zaakceptowane przez całą grupę.

Przerwa obiadowa: 45 minut

Część 3: 2x45 min

Pomoce dydaktyczne:

- mazaki
- blok do flipchartu

	Przebieg zajęć	Czas	Pomoce dydaktyczne
1	<p>Ćwiczenie 1: Metody aktywizujące – prowadzenie</p> <p>Praca na forum: Zaproś każdą parę do prezentacji/ wykonania swojego ćwiczenia. Każda para ma 10 minut.</p> <p>Uwagi: po każdej prezentacji wyjaśnij ewentualne wątpliwości lub uzupełnij informacje na temat danej metody (jeśli będzie taka potrzeba). Zapytaj też prowadzących, jak czuli się prowadząc ćwiczenie.</p>	90 min	

Przerwa 15 minut

Część 4: 2x45 min

Pomoce dydaktyczne:

- baza wiedzy – projektowanie uniwersalne

	Przebieg zajęć	Czas	Pomoce dydaktyczne
1	<p>Ćwiczenie 1: Przygotowanie do prowadzenia</p> <p>Przygotowanie: Wydrukuj oddzielne 6 tematów (zagadnień) z bazy wiedzy nt. projektowania uniwersalnego (baza wiedzy cz. 1. W miarę możliwości przynieś ze sobą wybrane pozycje z wymienianej tam literatury.</p> <p>Tematy: Definicje związane z projektowaniem uniwersalnym (45 min) Projektowanie uniwersalne w przepisach prawa (30 min) Założenia projektowania uniwersalnego (45 min) Korzyści stosowania projektowania uniwersalnego (45 min) Dobre praktyki projektowania uniwersalnego (30 min) Projektowanie uniwersalne w transporcie indywidualnym (45 min)</p> <p>Praca w parach: Podziel uczestników na 6 grup. Każdej grupie przekaz wydruk jednego zagadnienia z Bazy wiedzy cz. 1. Zadaniem każdej grupy jest opracowanie 30-45 minutowego scenariusza zajęć dla studentów z otrzymanego zakresu nt. projektowania uniwersalnego – z wykorzystaniem poznanej wiedzy o uczeniu się dorosłych i poznanych metod aktywizujących. Zaplanujcie zajęcia w taki sposób, żeby studenci chcieli je wykonać. Nie dlatego, że patrzysz! Nie ze strachu! Nie po to, by uzyskać dobrą ocenę lub ustrzec się przed złą. Nikt Cię nie widzi a wszyscy pracują.</p>	80 min	Baza wiedzy cz. 1
2	<p>Ćwiczenie 2: Rundka końcowa</p> <p>Praca na forum: Zaproś każdego uczestnika do podzielenia się refleksjami na zakończenie dzisiejszego dnia oraz uczuciami dotyczącymi jutrzejszego prowadzenia.</p>	10 min	

Dzień 3

Cele:

CENTRUM WIEDZY O DOSTĘPNOŚCI DO TRANSPORTU I MOBILNOŚCI OSÓB O SZCZEGÓLNYCH POTRZEBACH (POWR.03.05.00-00-CW07/20)

- zapoznanie się zagadnieniem projektowania uniwersalnego
- ćwiczenie umiejętności tworzenia efektywnej sytuacji edukacyjnej i prowadzenia zajęć metodami aktywnymi

Część 1: 65 min

Pomoce dydaktyczne:

- baza wiedzy cz. 1
- zgłoszone przez uczestników

	Przebieg zajęć	Czas	Pomoce dydaktyczne
1	<p>Ćwiczenie 1: Rundka początkowa</p> <p>Praca na forum: Poproś, aby każdy uczestnik powiedział z jakim nastrojem, energią, w jakim stanie zaczyna dzisiejszy dzień za pomocą metafory ze świata zwierząt. Tzn. jaki rodzaj zwierzęcia określa jego stan na początku dzisiejszego dnia.</p> <p>Podsumowanie na forum: Przypomnij uczestnikom jak będzie wyglądała struktura dzisiejszego dnia i zaproś pierwszą parę do prowadzenia swojego scenariusza. Przypomnij o innym układzie przerw.</p>	5 min	
2	<p>Ćwiczenie 1: Prowadzenie – Definicje związane z projektowaniem uniwersalnym</p> <p>Praca na forum: Zaproś pierwszą grupę do przeprowadzenia swojego scenariusza</p> <p>Podsumowanie na forum: Po zakończeniu prowadzenia zapytaj prowadzących, jak się czuli w trakcie prowadzenia, z czego są zadowoleni, co było dla nich łatwe/trudne w projektowaniu i prowadzeniu elementów szkolenia metodami aktywnymi. Następnie zaproś grupę, aby podzieliła się swoimi wrażeniami z poziomu uczestników przygotowanego scenariusza.</p> <p>Uwaga: Każdy moduł prowadzenia składa się z 45 minutowego scenariusza oraz 15 minut omówienia – informacji zwrotnych dla prowadzących.</p>	60 min	

Przerwa 15 minut

Część 2: 1x105 min

Pomoce dydaktyczne:

- baza wiedzy cz. 1
- zgłoszone przez uczestników

	Przebieg zajęć	Czas	Pomoce dydaktyczne
1	<p>Ćwiczenie 1: Prowadzenie – Projektowanie uniwersalne w przepisach prawa</p> <p>Praca na forum: Zaproś pierwszą grupę do przeprowadzenia swojego scenariusza</p> <p>Podsumowanie na forum: Po zakończeniu prowadzenia zapytaj prowadzących, jak się czuli w trakcie prowadzenia, z czego są zadowoleni, co było dla nich łatwe/ trudne w projektowaniu i prowadzeniu elementów szkolenia metodami aktywnymi. Następnie zapytaj grupę, aby podzieliła się swoimi wrażeniami z poziomu uczestników przygotowanego scenariusza.</p> <p>Uwaga: Każdy moduł prowadzenia składa się z 45 minutowego scenariusza oraz 15 minut omówienia – informacji zwrotnych dla prowadzących.</p>	45 min	
2	<p>Ćwiczenie 2: Prowadzenie – Założenia projektowania uniwersalnego</p> <p>Praca na forum: Zaproś pierwszą grupę do przeprowadzenia swojego scenariusza</p> <p>Podsumowanie na forum: Po zakończeniu prowadzenia zapytaj prowadzących, jak się czuli w trakcie prowadzenia, z czego są zadowoleni, co było dla nich łatwe/ trudne w projektowaniu i prowadzeniu elementów szkolenia metodami aktywnymi. Następnie zapytaj grupę, aby podzieliła się swoimi wrażeniami z poziomu uczestników przygotowanego scenariusza.</p> <p>Uwaga: Każdy moduł prowadzenia składa się z 45 minutowego scenariusza oraz 15 minut omówienia – informacji zwrotnych dla prowadzących.</p>	60 min	

Przerwa obiadowa: 45 minut

Część 3: 1x105 min

Pomoce dydaktyczne:

- baza wiedzy cz. 1
- zgłoszone przez uczestników

	Przebieg zajęć	Czas	Pomoce dydaktyczne
1	<p>Ćwiczenie 1: Prowadzenie – Korzyści stosowania projektowania uniwersalnego</p> <p>Praca na forum: Zaproś pierwszą grupę do przeprowadzenia swojego scenariusza</p> <p>Podsumowanie na forum: Po zakończeniu prowadzenia zapytaj prowadzących, jak się czuli w trakcie prowadzenia, z czego są zadowoleni, co było dla nich łatwe/ trudne w projektowaniu i prowadzeniu elementów szkolenia metodami aktywnymi. Następnie zapytaj grupę, aby podzieliła się swoimi wrażeniami z poziomu uczestników przygotowanego scenariusza.</p> <p>Uwaga: Każdy moduł prowadzenia składa się z 45 minutowego scenariusza oraz 15 minut omówienia – informacji zwrotnych dla prowadzących.</p>	60 min	
2	<p>Ćwiczenie 2: Prowadzenie – Dobre praktyki projektowania uniwersalnego</p> <p>Praca na forum: Zaproś pierwszą grupę do przeprowadzenia swojego scenariusza</p> <p>Podsumowanie na forum: Po zakończeniu prowadzenia zapytaj prowadzących, jak się czuli w trakcie prowadzenia, z czego są zadowoleni, co było dla nich łatwe/ trudne w projektowaniu i prowadzeniu elementów szkolenia metodami aktywnymi. Następnie zapytaj grupę, aby podzieliła się swoimi wrażeniami z poziomu uczestników przygotowanego scenariusza.</p> <p>Uwaga: Każdy moduł prowadzenia składa się z 45 minutowego scenariusza oraz 15 minut omówienia – informacji zwrotnych dla prowadzących.</p>	45 min	

Przerwa: 15 minut

Część 4: 1x85 min

Pomoce dydaktyczne:

- baza wiedzy cz. 1
- zgłoszone przez uczestników

	Przebieg zajęć	Czas	Pomoce dydaktyczne
1	<p>Ćwiczenie 1: Prowadzenie – Projektowanie uniwersalne w transporcie indywidualnym</p> <p>Praca na forum: Zaproś pierwszą grupę do przeprowadzenia swojego scenariusza</p> <p>Podsumowanie na forum: Po zakończeniu prowadzenia zapytaj prowadzących, jak się czuli w trakcie prowadzenia, z czego są zadowoleni, co było dla nich łatwe/ trudne w projektowaniu i prowadzeniu elementów szkolenia metodami aktywnymi. Następnie zapytaj grupę, aby podzieliła się swoimi wrażeniami z poziomu uczestników przygotowanego scenariusza.</p> <p>Uwaga: Każdy moduł prowadzenia składa się z 45 minutowego scenariusza oraz 15 minut omówienia – informacji zwrotnych dla prowadzących.</p>	60 min	
2	<p>Ćwiczenie 2: Podsumowanie</p> <p>Praca w grupach: Podziel uczestników na 3 grupy. Zadaniem grupy jest przygotowanie mindmapy podsumowującej całe szkolenie.</p> <p>Praca na forum: Zaproś grupę do prezentacji swojej pracy i podzielenia się końcowymi refleksjami na temat całości szkolenia.</p> <p>Uwagi: wykorzystaj do podsumowania plakaty ze spisanyymi pierwszymi dniami oczekiwaniami. Poproś uczestników o sprawdzenie, na ile ich oczekiwania zostały spełnione. Czy czują się przygotowani do poprowadzenia zajęć ze studentami.</p>	20 min	
	<p>Ćwiczenie 3: Zakończenie</p> <p>Praca na forum: Podziękuj uczestnikom za udział w szkoleniu. Poproś o wypełnienie ankiet ewaluacyjnych. Rozdaj zaświadczenia o ukończeniu szkolenia.</p>	5 min	